

ARHEOLOŠKI INSTITUT BEOGRAD

ARHEOLOGIJA U SRBIJI

PROJEKTI ARHEOLOŠKOG INSTITUTA U 2011. GODINI

PRIREDILE

VESNA BIKIĆ

SNEŽANA GOLUBOVIĆ

DRAGANA ANTONOVIĆ

Beograd 2012

Arheološki institut

ARHEOLOGIJA U SRBIJI
projekti Arheološkog instituta u 2011. godini

Priredile
Vesna Bikić
Snežana Golubović
Dragana Antonović

Beograd 2012

Izdavač

Arheološki institut
Beograd, Kneza Mihaila 35/IV
11000 Beograd, Srbija
e-mail: institut@ai.ac.rs
www.ai.ac.rs
Tel. +381 11 2637191

Za izdavača

Slaviša Perić

Urednice

Vesna Bikić
Snežana Golubović
Dragana Antonović

Korektura

Zoran Bošković

Grafički dizajn i prelom

Vojislav Filipović

Štampa

Space Project

Tiraž

100

Raznovrsnost tema naučno-istraživačkih projekata i značaj rezultata istraživanja koje je realizovao Arheološki institut u Beogradu naveo je Naučno veće Instituta da donese odluku da početkom svake godine saradnici Instituta prezentuju rezultate iz prethodne godine. Odlučeno je da na taj skup budu pozvane i kolege iz drugih institucija, kao i predstavnici medija. Osnovni razlog organizovanja jednog takvog skupa jeste potreba da rezultati istraživanja Arheološkog instituta budu dostupni ne samo naučnoj i stručnoj, već i široj javnosti. Istovremeno, organizovanje jednog takvog skupa shvaćeno je i kao svojevrsna prilika da se stručnoj i naučnoj javnosti predstave mladi saradnici Instituta.

Prva takva prezentacija obavljena je u proleće 2010. godine u prostorijama Istraživačkog centra Viminacium. Videvši sa kojom ozbiljnošću su saradnici pristupili realizaciji tog zadatka i kakve su bile reakcije prisutnih kolega i predstavnika medija, donesena je odluka da se ubuduće izveštaji sa ovih skupova predstave i u štampanoj formi u vidu godišnjaka.

Prošla, 2011. godina bila je posebno značajna za istraživački deo delatnosti Arheološkog instituta, jer su naši saradnici pokazali da su kadri da se uspešno izbore i sa najsloženijim i veoma obimnim zadacima. S jedne strane imali smo istraživački tim sa Viminaciuma koji, već celu deceniju, godišnje na terenu provodi po 11 meseci i koji svake godine ponovo oživi neki odavno zaboravljeni i porušeni antički spomenik. S druge strane, Arheološki institut, u saradnji sa Filozofskim fakultetom u Beogradu, realizovao je sistematska zaštitna iskopavanja na autoputu E75 Koridora 10. U periodu od nepuna 4 meseca obavljena su istraživanja, koja po svom obimu, a dobrim delom i rezultatima, stoje rame uz rame sa najznačajnijim arheološkim projektima realizovanim, do sada, u Srbiji.

Zbog svega toga, drugi naš skup, očekivan je sa velikom znatiželjom, a kvalitet predstavljenih radova u potpunosti je ispunio sva očekivanja. Kao i prethodni, i ovogodišnji skup je organizovan u prostorijama Istraživačkog centra Viminacium, u jednom posve novom i inspirativnom ambijentu muzejskog prostora Centra.

Ovaj Zbornik čine kratki izveštaji iz kojih se vidi da Arheološki institut ima multidisciplinarni tim, koji pri arheološkim iskopavanjima primenjuje najsavremenija sredstva i metode rada. Želja nam je da ovakvi skupovi prerastu u jednu novu tradiciju, a da zbornici sa tih skupova, svojim sadržajem, prate kvalitet naših najreprezentativnijih publikacija i na taj način doprinesu daljoj afirmaciji Arheološkog instituta i njegovih saradnika.

Prof. dr Slaviša Perić
Direktor Arheološkog instituta

SADRŽAJ

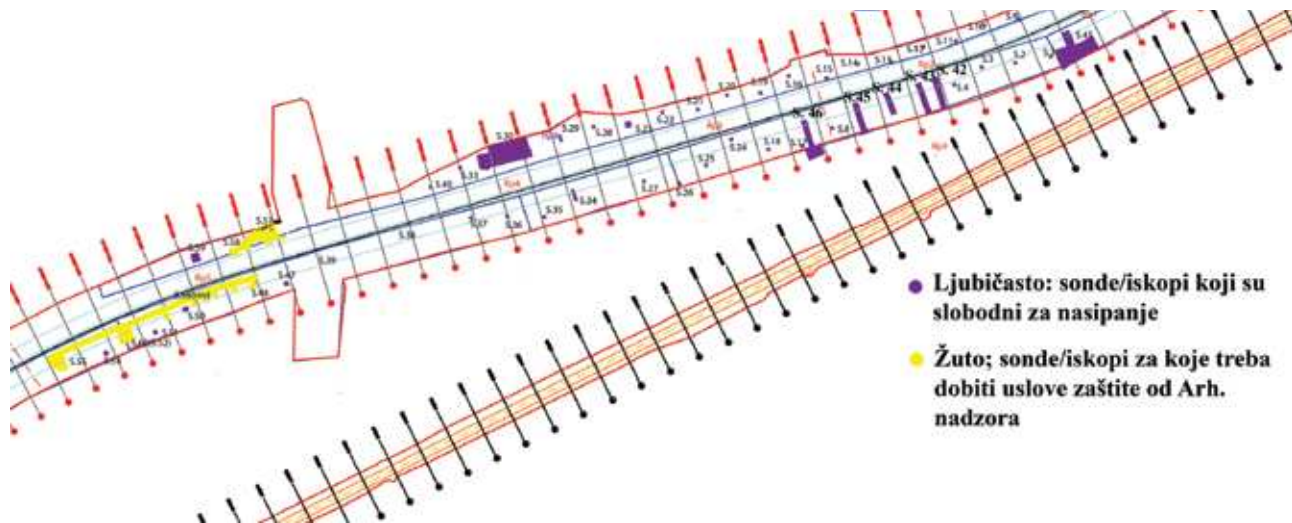
Vesna Bikić, Snežana Golubović, Dragana Antonović, Uvod	7
Slaviša Perić, Olga Perić, Zaštitna arheološka iskopavanja na neolitskom nalazištu Pavlovac-Gumnište 2011. godine	14
Slaviša Perić, Đurđa Obradović, Arheološka radionica: istraživanja u Drenovcu 2011. godine	17
Slaviša Perić, Ivana Stojanović, Osteološki materijal sa lokaliteta Drenovac i Pavlovac-Gumnište: iskopavanja 2011. godine	19
Aleksandar Bulatović, Dragan Milanović, Preliminarni rezultati arheoloških iskopavanja na lokalitetu Bubanji u Novom Selu u 2011. godini	22
Dragana Antonović, Momir Vukadinović, Geofizička i arheološka istraživanja na Malom Šturcu u 2011. godini	26
Aleksandar Kapuran, Istraživanje multikulturnog lokaliteta Mokranjske stene kod Negotina u 2011. godini	30
Petar Popović, Nenad Radojčić, Zaštitni radovi na lokalitetu Kale u Krševici 2011. godine	34
Ivana Popović, Stefan Pop-Lazić, Bojan Popović, Vujadin Vujadinović, Arheološka iskopavanja u Sremskoj Mitrovici 2011. godine: Lokalitet 85	38
Snežana Nikolić, Ivan Bogdanović, Istraživanja viminacijumskog amfiteatra u toku 2011. godine	42
Dragana Rogić, Ivan Bogdanović, Slikana dekoracija zida arene amfiteatra u Viminacijumu	46
Nemanja Mrđić, Mladen Jovičić, Istraživanje antičkog naselja na lokalitetu Nad Klepečkom u 2011. godini	50
Saša Redžić, Ilija Danković, Istraživanja funerarnih celina na lokaciji Nad Klepečkom	54
Emilija Nikolić, Ivan Bogdanović, Proučavanje maltera iz viminacijumskog amfiteatra kao osnova za njegovu buduću konzervaciju i restauraciju	58

Vladimir Miletić, Jelena Miletić, Geofizička istraživanja na prostoru Viminacijuma (grad i vojni logor) u 2011. godini	62
Emilija Nikolić, Putevima razvoja jednog arheološkog parka: Građevina <i>Domvs Scientiarvm Viminacivm</i>	66
Gordana Jeremić, Prilog proučavanju antičke prošlosti Čačka - primer rimskih termi iz centra grada	70
Stefan Pop-Lazić, Bojan Popović, Vujadin Vujadinović, Gamzigrad - <i>Felix Romuliana</i> : iskopavanja 2011. godine	74
Nadežda Gavrilović, Arheološka istraživanja na Medijani u 2011. godini	78
Aleksandar Bulatović, Gordana Jeremić, Vojislav Filipović, Rezultati zaštitnih arheoloških iskopavanja na lokalitetima Golo rebro i Selište u selu Donji Neradovac kod Vranja	82
Sofija A. Petković, Davidovac – Gradište: zaštitna arheološka istraživanja na deonici autoputa E75, Kridor 10 – južni krak	86
Perica Špehar, Sonja Stamenković, Zaštitna arheološka iskopavanja kasnoantičke nekropole na lokalitetu Davidovac-Crkvište	92
Vujadin Ivanišević, Bernard Bavant, Caričin grad - arheološka istraživanja u 2011. godini	96
Vesna Bikić, Perica Špehar, Ivan Bugarski, Teodora Branković, Arheološka istraživanja Marguma/Morave u 2011. godini	100
Vujadin Ivanišević, Ivan Bugarski, Primena LiDAR tehnologije u interpretaciji Marguma i Caričinog grada	104
Marko Popović, Arheološka istraživanja Beogradske tvrđave u 2011. godini	108

Sofija A. Petković, Arheološki institut Beograd

DAVIDOVAC – GRADIŠTE
ZAŠTITNA ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA DEONICI AUTOPUTA E75, KORIDOR 10 – JUŽNI KRAK

Zaštitna arheološka istraživanja na lokalitetu Davidovac – Gradište obavio je Arheološki institut iz Beograda od 22. avgusta do 15. decembra 2011. pod rukovodstvom dr Sofije Petković, sa stručnim timom od 20 članova i 40 – 60 fizičkih radnika iz okolnih sela opština Vranje i Bujanovac. Istraživanja su obavljena u zoni ekspropriacije na trasi novog autoputa E 75 – Koridor 10, jugozapadno od sela Davidovac, na lokaciji Gradište. Dužina istraživane zone bila je 1025 m, a širina u proseku 35 – 50 m. Istražena je površina od 2540 m², sa kulturnim slojem debljine, u proseku, od 1,5 m (sl. 1).

Sl. 1. Istražene površine na lokalitetu Davidovac – Gradište.

Na brdu, koje se nalazi u severozapadnom delu lokaliteta (sa desne strane puta Vranje – Bujanovac) otkrivena je kasnoantička nekropola. U potpunosti je istražen deo nekropole u zoni ekspropriacije, na površini od 700 m², pri čemu su otkrivena 67 groba tipa ciste od tegula, organizovanih u redovima, orijentacije zapad – istok. Većina grobova nije imala pokrivač, jer je opljačkana još u antičko doba. Ipak, na osnovu oskudnih nalaza, nakita, kopče i novca Konstancija II, nekropola se može datovati u drugu polovinu IV – prvu polovinu V veka. Zanimljive su dve dečje sahrane: jedna sa konjem ispod ciste i druga sa bodežom – sikom položenom pored desne nadlaktice pokojnika (sl. 2).

* Članak predstavlja rezultat rada na projektu „Romanizacija, urbanizacija i transformacija urbanih centara civilnog, vojnog i rezidencijalnog karaktera u rimskim provincijama na tlu Srbije“ (OI 177007) Ministarstva prosvete i nauke Republike Srbije.

Sl. 3. Rimska nekropola spaljenih pokojnika tipa Mala Kopašnica – Sase I.

U zoni ekspropriacije, na prostoru između jugozapadnog kraja sela Davidovac (Novo naselje) i puta Vranje – Bujanovac, u četiri paralelne sonde, na površini od 500 m² istražen je deo rimske nekropole spaljenih pokojnika tipa Mala Kopašnica – Sase I. Iskopano je 39 grobova, datovanih u II - III vek. Ovi grobovi su uvek sadržali keramičke posude – dvouhe pehare i zdele sa hranom i pićem namenjenim pokojniku, bronzani novac, kao i lične predmete spaljene osobe – nakit, strigil, oružje, a ređe lampe od bronce ili pečene zemlje i staklene posude (sl. 3).

Na istom prostoru, severoistočno od nekropole spaljenih pokojnika, delimično je istražena velika kasnoantička građevina, datovana u IV i prvu polovinu V veka. Objekat je podignut u tehnici suvozi-da od lomljenog kamena i rečnih oblutaka, a u njemu su konstatovane tri faze života. Pored objekta otkrivene su zanatske peći i luksuzni predmeti, među kojima i reljefna oplata od kosti izuzetne umetničke vrednosti, sa predstavom mitološke scene usnule Arijadne. Ova građevina negirala je nekropolu

spaljenih pokojnika, čiji su grobovi otkriveni ispod podova (sl. 4).

Jugozapadno od nekropole spaljenih pokojnika, otkrivena je još jedna kasnoantička građevina iz istog perioda (IV – početak V veka).

U podnožju jugozapadne strane brda na kome se nalazila kasnoantička nekropola istraženi su ostaci rimskog naselja iz II – III veka. Otkrivena su tri objekta iz tri faze gradnje. Na granici zone ekspropriacije otkrivene su dve prostorije rimskih termi

Sl. 4. Kasnoantička građevina (IV – prva polovina V veka) severoistočno od nekropole spaljenih pokojnika.

Sl. 5. Građevina iz najstarije faze rimskog naselja (II vek) na lokalitetu Davidovac – Gradište.

– frigidarijum i tepidarijum. Terme su orijentisane dužom stranom u pravcu severozapad – jugoistok, a kraćom u pravcu severoistok – jugozapad. Zidovi su očuvani u temeljnoj zoni i u nadzemnom delu do visine od oko 1m, a zidani su u tehnici *opus mixtum*, široki 0,65 m. Tepidarijum ima formu upisane apside, dok je frigidarijum pravougaonog oblika i od njega se u pravcu juga pruža kanal za odvod korišćene vode. Terme su verovatno nastale u drugoj polovini II ili prvoj polovini III veka. Uz jugoistočnu fasadu termi prizidana je građevina sa

Sl. 6. Via militaris.

tremom, koja je bila od bondruka, fundirana na temelju od lomljenog kamena vezanog glinom. Ova građevina je imala trem od drvenih stubova na bazama od velikih kvadera peščara. Datuje se u drugu polovinu III veka, sa manjom obnovom s početka IV veka. Na oko 10 m jugozapadno od termi delom je otkrivena velika građevina od kamena vezanog malterom, orijentisana dužom osom u pravcu sever-jug. Ova građevina pripada najstarijoj fazi naselja i može se datovati u II vek (sl. 5).

Najveće iznenađenje zaštitnih arheoloških istraživanja u Davidovcu je otkriće rimskog puta – *Via militaris*, širokog 7,70 m, a ispraćenog u dužini od preko 130 m, u pravcu severoistok – jugozapad. Rimski put je gotovo paralelan sa današnjim regionalnim putem Vranje – Bujanovac i pruža se duž trase novog autoputa E 75, s manjim skretanjem ka severozapadu u odnosu na pravac budućeg autoputa (sl. 6).

Treba pomenuti i usamljeni grob ratnika, otkriven u sloju rečnog nanosa, iznad rimske nekropole kremiranih pokojnika, koji je sahranjen sa bojnom sekirom i luksuznom pojasnom garniturom, koja se datuje u prvu polovinu VII veka (sl.7).

Takođe, otkriven je deo praistorijskog zemljanog bedema u podnožju jugoistočne strane brda i jedna kulturna jama sa četiri bronzanodopske ritualne posude.

Osim otkrivenih delova rimskog i kasnoantičkog naselja i pripadajućih nekropola, pronađena je velika količina pokretnih nalaza, među kojima i 50 celih keramičkih posuda i 590 rimskih bronzanih moneta.

Sl. 7. Usamljeni grob ratnika iz prve polovine VII veka.

Sl. 1. Davidovac-Crkvište, Severni sektor, Grobnica I. Pogled sa severoistoka.